

відшкодування у *меншому* розмірі може бути тією «синицею в руках», яка є дійсно привабливою для потерпілого [1, с. 81].

Новація як спосіб припинення зобов'язання шляхом заміни його новим, може застосовуватися для припинення деліктного зобов'язання з позитивним ефектом як для кредитора, та і для боржника.

По-перше, оскільки деліктне зобов'язання припиняється потерпілий не має права змінювати розмір своїх вимог. У свою чергу боржник (делінквент) не може висувати проти вимоги кредитора заперечення, що випливають з первісного (деліктного) зобов'язання. По-друге, перебіг позовної давності за вимогою з нового зобов'язання починається заново в разі його порушення. По-третє, нове зобов'язання може бути кваліфіковане як грошове, а, отже, у разі його порушення, застосовується положення ст. 625 ЦК. Відповідно до правової позиції Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ зобов'язання по відшкодуванню шкоди не визнаються грошовими (лист від 16 січня 2013 р. № 10-74/0/4-13). У зв'язку з чим, дія ч. 2 ст. 625 ЦК не поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку із заподіянням шкоди.

У сфері деліктних відносин новація забороняється законом тільки щодо зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Таким чином, хоча у сфері недоговірних зобов'язань договір не відсуває закон на друге місце, як у сфері договірних відносин, але він також може виступати в деяких випадках регулятором цих відносин.

Список бібліографічних посилань:

1. Отраднава О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 328 с.
2. Проценко І. О. Види забезпечення належного виконання зобов'язань у цивільному праві України: єдність та диференціація: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2007. 20 с.
3. Крат В. І. Види зобов'язань, що можуть забезпечуватися неустойкою // Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого: наукова бібліотека. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3427/1/Krat_259.pdf.

Одержано 27.04.2017

УДК 347.45

Юліан Богуславович Бек,

*доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівського національного університету імені Івана Франка,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНВЕСТИТОРІВ УГОД ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ

Чинним законодавством України передбачено випадки обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвесторів угод про розподіл продукції.

Так, згідно з ч. 2 ст. 30 Закону України «Про угоди про розподіл продукції», цивільна відповідальність інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, підлягає страхуванню, якщо інше не передбачено угодою.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про страхування», обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону. Забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом.

Тому в ст. 7 Закону України «Про страхування» зазначено, що обов'язковому страхуванню підлягає цивільна відповідальність інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою.

На виконання цієї норми, було прийнято Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 року № 981.

Згідно цього Порядку предметом договору обов'язкового страхування є майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням шкоди, заподіяної страхувальником довкіллю та/або здоров'ю людей під час провадження ним діяльності за угодою про розподіл продукції.

Страховими ризиками є певні події, внаслідок яких виникає ризик заподіяння шкоди довкіллю та/або здоров'ю людей (забруднення навколишнього природного середовища, погіршення якості природних ресурсів; тимчасова втрата працездатності фізичних осіб, інвалідність, смерть) під час провадження страхувальником діяльності за угодою про розподіл продукції.

Страховим випадком є певна подія, внаслідок настання якої у страхувальника виникає обов'язок щодо відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю та/або здоров'ю людей під час провадження ним діяльності за угодою про розподіл продукції, за умови, що подія, яка призвела до заподіяння такої шкоди довкіллю та/або здоров'ю людей, сталася в період дії договору обов'язкового страхування та встановлено причинно-наслідковий зв'язок між заподіянням шкоди довкіллю та/або здоров'ю людей і діяльністю страхувальника за угодою про розподіл продукції.

Тобто шкода повинна бути заподіяна протиправною поведінкою інвестора третім особам під час провадження ним діяльності за угодою про розподіл продукції в період дії договору обов'язкового страхування.

Згідно з п. 12 вищезгаданого Порядку договір обов'язкового страхування укладається у письмовій формі строком на один рік, відповідно до Типового договору обов'язкового страхування.

Отже може відбутися так, що страховий випадок настане під час провадження інвестором діяльності за угодою про розподіл продукції, але не в період дії договору обов'язкового страхування. При такій ситуації суттєво зменшиться обсяг державних гарантій, закріплених в законодавстві щодо відшкодування шкоди, заподіяної інвестором довкіллю, здоров'ю людей, що є неприпустимим.

Враховуючи вищенаведене, необхідно закріпити в ч. 2 ст. 30 Закону України «Про угоди про розподіл продукції», що строк договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей повинен відповідати строку угоди про розподіл продукції.

Також необхідно враховувати те, що поряд із закріпленням в Законі України «Про угоди про розподіл продукції» гарантій інвесторам, держава також гарантує громадянам безпеку довкілля та здоров'я, у тому числі у формі закріплення в законодавстві такого обов'язкового виду страхування як страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей.

Відповідно до ст. 22 Конституції України, права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Також, згідно з ст. 50 Конституції України, кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Тому, норма ч. 2 ст. 30 Закону України «Про угоди про розподіл продукції», не може звужувати зміст права громадян на безпеку довкілля та здоров'я, закріплюючи за сторонами угоди про розподіл продукції право відмінити законодавчу норму щодо обов'язковості страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей.

Враховуючи вищенаведене, пропонується викласти ч. 2 ст. 30 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» в наступній редакції: «Цивільна відповідальність інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, підлягає обов'язковому страхуванню. Строк договору обов'язкового страхування не може бути меншим строку угоди про розподіл продукції».

Одержано 18.04.2017

УДК 347.1

Викторія Владимировна Валах,

*доцент кафедри громадянсько-правових дисциплін економіко-правового факультета
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
адвокат по семейным и наследственным делам,
кандидат юридических наук, доцент;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2520-1901>*

МЕСТО ПРАВОПРЕЕМСТВА В СИСТЕМЕ ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА

Под правопреемством в гражданском праве следует понимать переход прав и/или обязанностей от одного лица (правопредшественника) к другому (правопреемнику) путем одновременной их утратой правопредшественником и приобретением их правопреемником в полном объеме [1, с. 72].

Именно неопределенность в правовой литературе признаков и правовой природы правопреемства привела к острым дискуссиям, в т. ч. и по поводу возможности правопреемства в любых гражданских правоотношениях, которые до сегодняшнего дня ведутся в цивилистике.

В частности, дискуссионным остается вопрос о месте правопреемства в системе гражданского права. Так, согласно п. 2 ч. 1 ст. 512 ГКУ (которая, кстати, не имеет аналогии ни в одном из зарубежных законодательств), кредитор в обязательстве может быть заменен другим лицом вследствие правопреемства. Из указанной нормы видно, что правопреемство является основанием замены кредитора в обязательстве, т. е., по идее украинского законодателя, оно является юридическим фактом, порождающим такое изменение. Понимание юридического факта в литературе [2, с. 64; 3, с. 170–171], а также тот факт, что волевой элемент (как основание деления юридических фактов на действия